

Reactie OBN Deskundigenteam Laagveen en Zeeklei op internetconsultatie “Vernieuwing doelen N2000”.

1 juni 2025

Algemeen deel I	2
Inleiding	2
Wat ligt ter inzage?	2
De doelensystematiek	2
Waar komen de gegevens vandaan voor de nota en de tabel?	2
Leeswijzer	3
Gunstige staat van instandhouding habitattypen	3
Gunstige staat van instandhouding soorten van de habitatrichtlijn	8
Samenvatting algemene adviezen	8
literatuur	9
Specifiek deel II	10
H3140	10
H3150	10
H4010B	11
H6430	12
H7140	12
H91D0	13

Algemeen deel I

Inleiding

Op 9 april 2025 heeft LVNN een internetconsultatie geopend met als titel “Landelijke doelen Natura2000”. Met deze beleidsnota heeft LVNN het voornemen om nieuwe landelijke doelen vast te stellen voor beschermde habitats en soorten die met het Natura-2000 netwerk worden beschermd. Omdat deze nota een grote invloed kan hebben op het halen van de VHR doelstellingen heeft OBN Deskundigenteam Laagveen en Zeeklei besloten om een advies uit te brengen over deze nota.

Wat ligt ter inzage?

De volgende documenten liggen ter inzage en worden in dit advies beoordeeld:

1. Beleidsnota “Vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten” (vanaf nu genoemd: “nota”)
2. Toelichtende notitie - Vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten (vanaf nu genoemd: “toelichting”)
3. Overzichtstabel vernieuwde landelijke doelen Natura 2000 (vanaf nu genoemd: “overzichtstabel”)

De doelensystematiek

Om een advies uit te kunnen brengen over de vernieuwing van landelijke doelen, is het noodzakelijk om eerst de context te schetsen van de gehele doelensystematiek en waar gegevens te vinden zijn. De landelijke doelen moeten langjarig richting geven aan het beleid (toelichting). Hier worden twee beleidsaspecten bedoeld:

1. De landelijke doelen moeten richting geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura-2000 gebieden “Er ontstaat meer flexibiliteit om te schuiven met uitbreidings- of verbeter- doelen van Natura 2000-gebieden als duidelijk is dat de bijdrage aan het bereiken van de landelijke doelen minimaal gelijk blijft.” (toelichting)
2. In het kader van de Europese natuurverordening (vastgesteld op 24 juni 2024) moeten lidstaten een natuurherstelplan opstellen. De landelijke doelen uit de nota moeten richting geven voor de te nemen maatregelen in het natuurherstelplan

Waar komen de gegevens vandaan voor de nota en de tabel?

Voor de bepaling van de landelijke doelen is gekeken naar de huidige staat van instandhouding en de gunstige staat van instandhouding.

Volgens de overzichtstabel is de bron van oppervlakte (habitattypen) de artikel 17 rapportage uit 2019. Dat klopt echter niet, zoals ook wordt aangegeven in de nota. In de toelichting op de bouwstenen wordt verwezen naar een interne (dus niet ingezien) notitie van Sitters en Smith (2023) met actualisatie van oppervlakte gegevens. Het is dus niet te volgen welke opmerkingen en onzekerheden bij deze

nieuwe oppervlakte gegevens horen. Verder is de timing van de vernieuwing landelijke doelen op z'n minst ongelukkig. Op 31 juli 2025 dienen de lidstaten een nieuwe artikel 17 rapportage in te leveren bij Europa met daarin een volledig overzicht over de staat van instandhouding over periode 2019 t/m 2024. ([Habitats Directive Art 17](#)). Er bestaat dus een risico dat landelijke doelen (die langjarig richting zouden moeten geven) nog voor officiële publicatie al achterhaald zijn, omdat er nieuwe gegevens gepubliceerd gaan worden.

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van verschillende documenten die relevant zijn voor de nota en tabel

Tabel 1: overzicht verschillende documenten

vigerend	nieuw
doelendocument 2006. Deze bevat geen overzicht met landelijke doelen. Die zijn opgenomen in de profielfdocumenten.	Nota (internetconsultatie)
beschrijving favorable reference values (gunstige referentiewaarden). WOT rapporten voor habitatsoorten en habitats	Nog te publiceren op basis van FRV uit bouwstenen (bron: toelichting op bouwstenen). De meeste aanpassingen betreffen een correctie van de T0 kaart, waardoor de schatting van het oppervlakte in 1994 (referentiesituatie) wijzigt. Dit verklaart voor een groot deel de nieuwe FRV's in de tabel. Voor soorten is ook nieuwe inschatting gemaakt van de FRP (Kuiters et al 2024)
profielfdocumenten (met vigerende landelijke doelen)	bouwstenen. Voor elke soort en habitatype is een bouwsteen gemaakt. In de toelichting wordt alleen verwezen naar de site van SOVON voor de vogel bouwstenen. De bouwstenen van habitatypen en soorten zijn enkel via google te vinden (gemaakt door WUR). De bouwstenen zijn niet vastgesteld als vervanging van profielfdocumenten, maar er staat vergelijkbare informatie in

Leeswijzer

In deze reactie op de internetconsultatie beschrijven we eerst de Europese beoordelingssystematiek en hoe deze zich verhoudt tot de vernieuwde landelijke N2000 doelen. Deze algemene beschouwing sluiten we af met een aantal algemene adviezen. In het tweede deel toetsen we een aantal specifieke habitattypen die voor Laagveen en Zeeklei relevant zijn. De centrale toetsvraag is of het nieuwe landelijke doel voldoende sturing gaat bieden op het behalen van de VHR doelen?

Gunstige staat van instandhouding habitattypen

Voor de VHR is het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten het belangrijkste doel. Deze gunstige staat van instandhouding

wordt bepaald door 4 onderdelen (Europese beoordelingssystematiek). Hieronder worden de onderdelen benoemd voor habitattypen, met daarbij een reflectie hoe dit is verwerkt in de nota. Hierbij moet worden opgemerkt dat in deze Europese beoordelingssystematiek vier elementen worden beoordeeld, maar een vijfde — versnippering — buiten beschouwing blijft. Dit is echter een belangrijk aspect. De problematiek van versnippering wordt hiermee genegeerd, terwijl dit een belangrijk knelpunt voor het behalen van doelen kan zijn. Een even groot oppervlak dat sterk is versnipperd en waarvan de delen geïsoleerd liggen, heeft aanzienlijk minder draagkracht voor de typerende levensgemeenschappen dan een aaneengesloten gebied. Voor meerdere habitattypen is het verbinden van bestaande oppervlaktes van wezenlijker belang dan het enkel vergroten van het totaaloppervlak. Hoewel dus niet in de Europese beoordelingssystematiek, zou het wel een verbetering zijn om versnipperingsproblematiek mee te nemen in de richtinggevendende landelijke doelen.

1. Oppervlakte

Beoordelingsaspect oppervlakte wordt beoordeeld aan de hand van “favorable reference values”. Voor habitattypen zijn deze opgesteld in Bijlsma et al 2014. Voor elk habitatype is een beoordeling gemaakt wat het oppervlakte in 1994 was en of er toen sprake was van een gunstige staat van instandhouding. Als dat het geval is, geldt het oppervlak uit 1994 als gunstige referentie waarde. Als dat niet het geval is, is met behulp van een schatting de gunstige referentiewaarde bepaald. In veel gevallen is de T0 waarde gebruikt als beste schatting van het oppervlakte in 1994. Sinds 2014 zijn veel T0 kaarten verbeterd. Deze “nieuwe inzichten” hebben geleid tot aanpassing van de gunstige referentiewaarden voor oppervlakte. Deze nieuwe waarden dienen nog formeel vastgesteld te worden (bron: toelichting op bouwstenen). Het ontbreekt aan een documentatie welke T0 kaarten zijn verbeterd en welke redenen daarvoor waren.

De afleiding van landelijke doelen gaat als volgt: Als het huidige oppervlakte overeenkomt of groter is dan de gunstige referentiewaarde, wordt het landelijke doel “behoud”. Landelijke doelen voor oppervlakte worden hiermee dus gelijk gesteld aan de gunstige referentiewaarden. In het artikel 17 guidance document staat echter:

“FRVs are not necessarily equal to ‘national targets’: ‘Establishing favourable reference values must be distinguished from establishing concrete targets: setting targets would mean the translation of such reference values into operational, practical and feasible short-, mid- and long-term targets/milestones. This obviously would not only involve technical questions but be related to resources and other factors”

Commented [BH1]: Bij dit aspect wordt nu voorbij gegaan aan de problematiek van versnippering. Een evengroot oppervlak dat sterk versnipperd is en waarbij de delen geïsoleerd liggen van elkaar, heeft veel minder draagkracht voor de typerende levensgemeenschappen dan grote aaneengesloten oppervlakten. Voor meerdere habitattypen is het verbinden van de bestaande oppervlakten van veel wezenlijker belang dan het vergroten van het oppervlak.

In de toelichting op de bouwstenen staat: “Het vergroten van de oppervlakte is dus geen doel op zich, maar beoogt het verbeteren van de landelijke ‘kwaliteit’ (structuur en functie en typische soorten)”.

Het kan dus zijn dat een gunstige referentiewaarde voor oppervlakte al wel is bereikt, maar dat landelijk toch uitbreiding van het oppervlakte nagestreefd moet worden om de kwaliteit te gaan halen.

Door deze zeer minimale invulling van landelijke doelen, wordt weinig sturing gegeven. Ook komt er veel nadruk te liggen op het behalen van oppervlakte, terwijl het grootste knelpunt zit in de kwaliteit (en mogelijk ook versnippering).

Veranderingen van oppervlakte doelstelling

In de toelichting notitie staat dat voor 6 habitattypen de doelstelling is veranderd van uitbreiding (oppervlakte?) naar behoud. Een snelle blik op de overzichtstabel geeft echter aan dat deze tekst niet klopt. In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van de habitattypen die van oppervlakte doelstelling veranderen. Hieruit blijkt dat 8 habitattypen van behoud, naar uitbreidingsdoel gaan. Andersom gaan 14 habitattypen van een uitbreidingsdoel, naar een instandhoudingsdoel.

Tabel 2: Overzicht van landelijke doelen (habitattypen) die van oppervlakte doelstelling veranderen. Voor het opstellen van deze tabel is gekeken naar de overzichtstabel die ter inzage ligt.

Van behoud oppervlakte naar vergroting	opmerking	van vergroting oppervlakte, naar behoud	opmerking
H2310		H1310A	
H3160		H2110	
H4010A	gaat van “=, lokaal >” naar >	H2170	
H6510B	geen doel opgenomen in 2006?, nieuw doel >	H2180A en B	
H7110B	geen doel opgenomen in 2006?, nieuw doel >	H2190	
H9120		H3260B	
H9160B		H3270	
H9190		H4010B	
		H6430B en C	
		H7120	Het doel was minder H7120 (herstellend hoogveen) ten gunste van H7110 (actief hoogveen). Het is een behoudsdoel geworden voor H7120 (herstellend hoogveen)
		H7140B	
		H7150	

		H7210	
		H9110	gaat van > naar “=, lokaal >”
totaal is 8		totaal is 14	

2. Verspreiding

Het beoordelingsaspect verspreiding wordt ook met een gunstige referentiewaarde vergeleken. Voor de meeste habitattypen is verspreiding geen knelpunt, hoewel vanuit het voorzorgsprincipe ook hier verstandig kan zijn om lokale (kwetsbare) populaties te versterken, omdat verspreiding anders verslechtert.

3. Structuur en functie inclusief typische soorten

Dit beoordelingsaspect wordt ook wel “kwaliteit” genoemd. Voor alle habitattypen zijn kenmerkende structuur, functie en typische soorten vastgelegd (door lidstaat zelf). Deze zijn terug te vinden in de profielfragmenten. In het guidance document voor artikel 17 reporting (DG Environment, 2023) staan de volgende definities:

“Structures are considered to be the physical components of a habitat type. These will often be formed by assemblages of species (both living and dead), e.g. trees and shrubs in a woodland”

“Functions are the ecological processes occurring at a number of temporal and spatial scales and they vary greatly between habitat types. For example, tree regeneration and nutrient cycling are important functions in woodland habitats.” Een Nederlands voorbeeld zou bijvoorbeeld kunnen zijn: Trilvenen en veenmosrietland mogen niet verzuurd zijn. In een goed functionerend trilveen en veenmosrietland is sprake van een overgangsmilieu waarbij voldoende basen via kwel of oppervlaktewater in de wortelzone komt om verzuring tegen te gaan.

“...the presence of certain species can indicate that functions are favourable.”

Typische soorten moeten worden bepaald op basis hoe indicatief ze zijn voor het functioneren van een habitatype. Hier zijn nog een aantal keuzes in te maken, maar dat gaat voor nu te ver.

Het oppervlakte in goede staat van instandhouding is een belangrijk aspect. In de artikel 17 rapportage van 2019 en in de bouwstenen is het volgende criterium gebruikt:

“landelijke S&F = gunstig als meer dan 75% van de voorkomens in goede conditie is, en minder dan 15% van de voorkomens niet in goede conditie is.” (toelichting op bouwstenen). In het guidance document met de richtlijnen voor rapportage over 2019-2024 wordt echter aanbevolen om een ander criterium te gebruiken. Namelijk:

“It is recommended to use an indicative value of 90 % of the habitat type area (field 6.1) in ‘good’ condition as the threshold to conclude on ‘favourable’ Structure and functions.”

Deze doelstelling komt ook terug in de natuurherstelverordening. Hier wordt gevraagd om maatregelen te treffen (inspanningsverplichting) op 90% van het oppervlakte habitattypen wat niet in goede staat verkeert. Er worden tussendoelen gesteld voor 2030 (maatregelen op 30% van het oppervlakte in slechte staat) en 2040 (maatregelen op 50% van oppervlakte in slechte staat). Het is dus belangrijk om te sturen op het aandeel oppervlakte in goede staat en dat tot 90% te brengen. Hiervoor is ook inzicht nodig in de plekken waar het habitatype in goede staat verkeert en waar het in slechte staat verkeert (en dus de plekken waar maatregelen getroffen moeten worden). In de nota wordt enkel aangegeven dat kwaliteit moet “verbeteren”. Om goed te kunnen sturen op de doelen, zou dit dus specifieker moeten, door aan te geven wat het huidige oppervlakte in slechte staat is en een tijdspad met tussendoelen te ontwikkelen om wel tot 90% oppervlakte in goede staat te komen.

Kernopgaves

Een belangrijke middel om sturing te geven in het doelendocument (2006) was het begrip “kernopgave” hiermee werd aangegeven wat er zou moeten gebeuren om de belangrijkste knelpunten op te lossen. Dit begrip komt niet terug in de nota en is jammer. De kernopgave en de knelpunten die ze adresseren zijn namelijk nog steeds actueel en biedt handvatten om invulling te geven aan de doelen.

4. Gunstig toekomstperspectief

In de toelichting op bouwstenen wordt aangegeven:

“Voor de parameter toekomstperspectief wordt de gunstige situatie bepaald door aan te nemen dat de andere parameters gunstig zijn of blijven in de toekomst. Daarvoor geldt dus geen aparte referentiewaarde. De beoordeling van een gunstig toekomstperspectief is daarmee sterk afhankelijk van de andere drie parameters en leunt zwaar op expertkennis.”

Hiermee is de zeggingskracht van dit onderdeel zeer beperkt. Dit werkt door in de nota, omdat hiermee niet geanticipeerd kan worden op factoren als klimaatverandering, of het uitblijven van effectieve maatregelen om drukfactor stikstofdepositie naar beneden te brengen. De gevolgde manier van beoordelen in de bouwstenen wijkt af van het guidance document voor de artikel 17 rapportage (DG Environment, 2023). Hier staat een duidelijke beoordelingsmatrix in om te komen tot een beoordeling.

Gunstige staat van instandhouding soorten van de habitatrichtlijn

Voor soorten van de habitatrichtlijn wordt de gunstige staat van instandhouding op vergelijkbare wijze beoordeeld:

1. Populatieomvang

De favorable reference population is uitgewerkt in Ottburg en van Swaay (2014). In de toelichting op bouwstenen wordt erop gewezen dat de FRP is aangepast. Dit is uitgewerkt in een rapport (Kuiters et al. 2024).

2. Verspreiding

Idem

3. Kwaliteit leefgebied

In de bouwstenen is de volgende definitie gebruikt:

Het leefgebied van een soort is gunstig als op voldoende locaties de omvang en kwaliteit van het leefgebied (of verschillende typen leefgebied) zodanig op orde zijn dat de referentiepopulatie (FRP) aanwezig kan zijn en de populatie stabiel blijft of toeneemt. De kwaliteit heeft dan betrekking op de landschappelijke inbedding en (onderlinge) connectiviteit van leefgebieden, de benodigde variatie en dynamiek in structuren, abiotische condities, voedselaanbod, alsmede abiotische en biotische processen die zorgen voor verjonging, groei en uitwisseling en de afwezigheid van ongewenste drukfactoren.

In de bouwsteen wordt aangegeven welke onderdelen van het leefgebied verbeterd moeten worden om de populatie of verspreiding te doen toenemen, indien de populatieomvang en verspreiding niet op orde zijn.

4. Toekomstige trends.

Hetzelfde als voor habitat

Samenvatting algemene adviezen

- Binnenkort (31 juli 2025) wordt een nieuwe artikel 17 rapportage verstuurd naar Europa, met bijgewerkte inschatting van staat van instandhouding van vogels en habitatrichtlijn soorten en habitats. Gebruik deze als meest actuele gegevens.
- Zorg ervoor dat landelijke doelen inderdaad een sturing bieden. En niet bij iedere nieuwe rapportage weer aangepast zouden moeten worden, omdat er veranderingen zijn in de beoordeling van staat van instandhouding
- Veel habitatdoelen gaan van een uitbreidingsdoel (oppervlakte) naar een behoud doel. Hierdoor wordt minimaal sturing gegeven en (tegen de adviezen in) landelijke doelen gelijkgesteld met FRV's.
- Geef duidelijk aan dat voor een aantal habitattypen op dit moment versnippering een belangrijk knelpunt is. Voor verbetering van de kwaliteit van

verschillende habitattypen is het essentieel deze versnippering aan te pakken (heeft soms hogere prioriteit dan het vergroten van het oppervlak).

- Het onderdeel kwaliteit (habitattypen) moet specifieker, door aan te geven welk oppervlak in goede kwaliteit verkeert en welke in slechte.
- Kernopgaven zijn nog steeds relevant en missen in de nota
- Gunstig toekomstperspectief wordt niet serieus naar gekeken. Dat is een gemiste kans en kan handvatten bieden voor sturing op behalen instandhoudingsdoelen.

literatuur

Bijlsma, R. J., Janssen, J. A. M., Weeda, E. J., & Schaminée, J. H. J. (2014). *Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied van Natura 2000-habitattypen in Nederland*. (WOT-rapport; No. 125). WOT Natuur & Milieu. <https://edepot.wur.nl/342755>

DG Environment. 2023. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Guidelines on concepts and definitions – Article 17 of Directive 92/43/EEC, Reporting period 2019-2024. Brussels. Pp 104

Kuiters, A. T., Bijlsma, R. J., Janssen, J. A. M., & Schmidt, A. M. (2024). *Geactualiseerde gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreiding van soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn*. (WOT-technical report; No. 269). WOT Natuur & Milieu. <https://doi.org/10.18174/680539>

Ottburg, F. G. W. A., & van Swaay, C. A. M. (2014). *Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrichtlijn*. (WOT-rapport; No. 124). WOT Natuur & Milieu. <https://edepot.wur.nl/359115>

Sitters, J. & A.M. Schmidt (2023). Standard Data Form Natura 2000. Actualisatie van de oppervlaktegegevens van de habitattypen in de Natura 2000-gebieden. WOT interne notitie, WOT unit Natuur & Milieu, Wageningen.

Specifiek deel II

H3140

Landelijk doel: Behoud van de oppervlakte van ten minste 9.000 ha en verbetering van de kwaliteit.

Advies DT: aanpassing naar: Behoud en lokaal uitbreiding van de oppervlakte van ten minste 9.000 ha en verbetering van de kwaliteit.

Argumentatie:

In de bouwsteen staat aangegeven voor de laagveengebieden Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht :

“Grote opgave: behoud/uitbreiding verspreiding, oppervlakte en kwaliteit

Het gaat hier deels om een behoudsopgave, maar toch ook om uitbreiding waar mogelijk, waarbij het met name gaat om uitbreiding van voorkomens van zeldzame soorten en verbetering van de algemene waterkwaliteit, zodat hogere EKR-waarden bereikt worden. Deze kwaliteitsverbetering is in de laagveengebieden relatief goed mogelijk, en is van belang om een landelijk gunstige toestand te bereiken.”

Door het landelijke doel aan te passen naar behoud en lokaal uitbreiding van oppervlak, wordt meer duidelijkheid gegeven over de opgave (sturing).

H3150

Landelijk doel: Uitbreiding van de oppervlakte tot ten minste 3.200 ha en verbetering van de kwaliteit.

Advies DT: landelijk doel behouden

Argumentatie:

Waterplanten staan in het algemeen onder druk en specifiek ook krabbescheer. Hier worden onderzoeken naar gedaan die kennisleemtes kunnen invullen (bijvoorbeeld raad en daad naar achteruitgang krabbescheer, nieuwe OBN onderzoeksvoorstellen naar achteruitgang waterplanten). In het landelijke doel kan voor laagveengebieden nog specifiek benoemd worden dat krabbenscheerherstel in laagveensloten nagestreefd wordt.

Voor krabbenscheer buiten natura-2000 zou ook een opmerking in de nota terecht zijn.

“Het aandeel buiten Natura 2000 is relatief gering, maar wel komen in sloten in het laagveengebied begroeiingen met krabbenscheer voor (in het verleden zeer veel!) die volgens de strikte criteria uit het profiel niet overal tot het habitatype gerekend worden, maar wel van groot belang zijn voor de karakteristieke flora en fauna.”

Door krabbenscheer buiten natura-2000 in de sloten na te streven zal de beoordeling voor structuur en functie positiever uit gaan pakken.

H4010B

Landelijk doel: Subtype A, *hogere zandgronden*: uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit tot ten minste de helft van de karakteristieke flora en fauna in goede toestand verkeert. Subtype B, *laagveengebieden*: behoud van de oppervlakte van ten minste 200 ha en verbetering van de kwaliteit.

Advies DT: Aanpassen naar: Subtype B, *laagveengebieden*: behoud en uitbreiding van de oppervlakte van ten minste 200 ha en verbetering van de kwaliteit.

Argumentatie: H4010B had een landelijk uitbreidingsdoelstelling, maar in de vernieuwde doelen (nota) wordt een behouddoel voor oppervlakte voorgesteld. In het profieldocument staat de argumentatie waarom eerder voor een uitbreidingsdoel is gekozen:

“Subtype B, vochtige heiden (laagveengebied): behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit. De uitbreiding oppervlakte vindt plaats met het oog op duurzaam behoud van vormen met een goede kwaliteit (verbetering van structuur & functie).”

Dit wordt in de bouwsteen opnieuw bevestigd:

“Voorgesteld landelijk (tussen)doel voor 2030

Subtype B (laagvenen): gunstige staat van instandhouding realiseren door verbetering kwaliteit (bestrijding exoten, terugdringen stikstofdepositie, en door optimalisering waterhuishouding); enige uitbreiding is mogelijk nodig om de kwaliteit te verbeteren (stabielere waterpeilen) en kan geleidelijk plaatsvinden door natuurlijke successie uit veenmosrietlanden”

In de nota wordt niet beargumenteerd waarom gekozen wordt voor een behoudsdoelstelling voor oppervlakte¹. Het advies uit de bouwsteen wordt hiermee niet overgenomen. De noodzaak om de kwaliteit te verbeteren is nog onverminderd groot en het oppervlakte lijkt in al die jaren ook niet veranderd (tenzij er nieuwe inzichten komen in de artikel 17 rapportage van 31 juli 2025).

Om duidelijkheid te bieden kan beter een uitbreidingsdoel voor oppervlakte geformuleerd worden voor H4010B. Dit is in lijn met de eerdere argumentatie (toen het oppervlakte waarschijnlijk ook al voldeed aan de FRA).

¹ Impliciet is de argumentatie toegepast dat het huidige oppervlakte voldoet aan de FRA. Dit was echter ten tijde van het vaststellen van de vorige landelijke doelen ook al zo.

H6430

Landelijk doel:

Subtype A, *moerasspirea*: Behoud van de oppervlakte van ten minste 430 ha en verbetering van de kwaliteit.

Subtype B, *harig wilgenroosje*: Behoud van de oppervlakte van ten minste 860 ha en verbetering van de kwaliteit.

Subtype C, *droge bosranden*: Behoud van de oppervlakte van ten minste 25 ha en verbetering van de kwaliteit. (niet beoordeeld door DT laagveen en zeeklei)

Advies DT: Subtype B, *harig wilgenroosje*: Behoud van de oppervlakte van ten minste 860 ha en uitbreiding van de brakke variant en verbetering van de kwaliteit.

Argumentatie:

In het profieldocument en Bijlsma et al (2014) wordt aangegeven dat subtype A met een groter oppervlakte voorkomt en de achteruitgang van subtypen B en C zou compenseren. Op basis van de actuele oppervlakte gegevens blijkt dit niet te kloppen (voetnoot 3 in de bouwsteen: Op basis van de habitatkaart 2024 bedraagt het aandeel in de landelijke oppervlakte van de subtypen A, B en C respectievelijk 33, 65 en 2%).

Voor deze typen is het moeilijk om een goede trend te bepalen. Eerdere schatting van het oppervlakte (24 km²) en het idee dat subtype A veel meer voor zou komen zitten ver naast de werkelijkheid. Het is aan te bevelen om voor de afzonderlijke subtypes opnieuw de FRA en FRR te berekenen, omdat de gebruikte gegevens in 2024 erg veel afwijken van de nieuwe inzichten. Wat ook meespeelt is dat in de bouwsteen wordt aangegeven dat de oppervlaktes van B en C achteruit zijn gegaan.

Voor het behouden van de ecologische variatie van het habitatype (FRR); en verbeteren kwaliteit van het type adviseert het DT om voor de brakke variant een oppervlakte uitbreidingsdoel te formuleren, (voortzetting van het profieldocument). In de nota wordt niet beargumenteerd waarom deze doelstelling eraf is gehaald, terwijl bovenstaande wel aanleiding geeft om de uitbreidingsdoelstelling voort te zetten.

H7140

Landelijk doel:

Subtype A, *trilvenen*: uitbreiding van de oppervlakte tot ten minste 400 ha en verbetering van de kwaliteit.

Subtype B, *veenmosrietlanden*: behoud van de oppervlakte van tenminste 1.400 ha en verbetering van de kwaliteit.

Advies DT

Subtype A, landelijk doel behouden

Subtype B, *veenmosrietlanden*. Aanpassen naar: behoud en uitbreiding van de oppervlakte van tenminste 1.400 ha en verbetering van de kwaliteit (door uitbreiding van het oppervlak).

Argumentatie

De FRA is op basis van nieuwe T0 gegevens aangepast. In Bijlsma et al (2014) wordt voor FRA opgegeven:

uitbreiding van 10-25% van de verloren oppervlakte (categorie 2C2 met A=1.546 en H=3.286 ha).

FRA-waarde = 24 (20-29) km²

In de bouwsteen wordt een actueel (T0) oppervlakte opgegeven van 1614 ha. Wanneer hiermee de berekening van Bijlsma wordt gedaan kom je inderdaad uit op een range van 1781 ha tot 2032 ha. Dit is een flinke verlaging van de FRA die niet te volgen is. Het probleem zit dan vooral in de berekening van Bijlsma et al (2014) die uitkwamen op 24 (20-29) km² als FRA. Was dit wellicht een fout in de bepaling van de FRA's, of is er een andere reden waarom hier 24 (20-29) km² als FRA is gerapporteerd?

Voor subtype B is de landelijke doelstelling gewijzigd naar "behoud", in plaats van "uitbreiding". Tegelijkertijd ligt er nog wel een opgave om de kwaliteit te verbeteren. Veel veenmosrietlanden en trilvenen hebben een slechte kwaliteit, omdat het oude verlandingsstadia zijn, die (versneld door atmosferische depositie) zijn verzuurd. Om de kwaliteit van H7140B te verbeteren is het noodzakelijk dat er meer jonge stadia bijkomen uit jonge verlanding. Hier is de basenvoorziening nog op orde. In het doelendocument (2006) werd dit toepasselijk verwoord in de kernopgave "compleetheid in ruimte en tijd" als opgave om aan te werken. Om verbetering in kwaliteit te realiseren voor veenmosrietland, is het noodzakelijk dat er oppervlakte-uitbreiding plaats vindt door successie vanuit open water. Het is geen realistische doelstelling (sturing) om binnen alle bestaande (veelal oude, verzuurde) veenmosrietlanden de kwaliteit te verbeteren. Hiernaast dienen uiteraard de drukfactoren (stikstofdepositie en waterkwaliteit) te verbeteren.

H91D0

Landelijk doel: Uitbreiding van de oppervlakte tot ten minste 1.400 ha en verbetering van de kwaliteit.

Advies DT: Behoud en uitbreiding van het oppervlakte van ten minste 1280 ha en verbetering kwaliteit door grotere aaneengesloten eenheden te realiseren.

Argumentatie

De FRA voor H91D0 is niet herleidbaar.

In de bouwsteen van H91D0 wordt als gunstige referentiewaarde voor oppervlakte de volgende waarde gegeven: oppervlakte > 12,8 km². In de nota staat als argumentatie voor de FRA van 14 km²:

“De benodigde toekomstig, gunstige oppervlakte is gebaseerd op een modelmatige benadering voor duurzaam voortbestaan van goede structuur, functie en typische soorten van het habitatype.”

Deze studie naar de FRA van H91D0 is niet opgenomen in de bouwsteen en is niet te controleren.

De argumentatie van Bijlsma et al (2014) lijkt ook met de nieuwe informatie in de bouwsteen echter nog steeds van toepassing:

“De stabiele oppervlakte in hoogveengebieden en de toenemende oppervlakte in laagveengebieden in combinatie met een zeer ongunstige ecologische variatie geven aanleiding tot een kleine uitbreidingsbehoefte (categorie 1C1) waarbij gebruik wordt gemaakt van de operator >. De uitbreiding moet zich richten op grotere aaneengesloten oppervlakten, zich natuurlijk ontwikkelend hoogveenbos binnen de hoog- en laagveengebieden.”

Met het landelijke doel van oppervlakte uitbreiding en verbetering van kwaliteit, wordt de suggestie gewekt dat dit type voorrang heeft (zwaarder doel) op bijvoorbeeld veenmosrietland. Dit is niet de bedoeling. De oorspronkelijke reden voor een uitbreiding van oppervlakte, is vooral bedoeld om grotere aaneengesloten (goed functionerende) hoogveenbossen te realiseren. Voor deze opgave zal op zoek gegaan moeten worden naar geschikte locaties. Het DT adviseert om deze nuance in het doel te verwerken, om verwarring te voorkomen. Dit is in lijn met het advies uit de bouwsteen:

“Vergroting van de oppervlakte moet vooral ten gunste zijn van een betere kwaliteit: realisatie van de Minimum structuur areaal van 30 Ha, herstel van hydrologie, een betere landschappelijke inbedding, en afname van de stikstofdepositie. Het is om dit moment onduidelijk waar de beste kansen liggen”